

Stratégia podpory dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s.

1. Úvod

Dojčenie je najprirodzenejší spôsob výživy novorodencov. Pre dieťa predstavuje materské mlieko nenahraditeľný zdroj potravy. Jeho jedinečné zloženie je dôležité nielen pre fyzický, ale aj pre zdravý psychický vývoj. Kvalita materského mlieka závisí od viacerých faktorov, ako sú fyziológia matky, stravovacie návyky, zodpovednosť pri manipulácii s mliekom a spôsobe uchovávaní mlieka do jeho použitia, ako aj od kvality životného prostredia. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) a UNICEF odporúčajú exkluzívne dojčenie do 6 mesiacov veku dieťaťa s pokračovaním do dvoch rokov a viac. Vedecké výskumy dokazujú, že dojčenie má pozitívne účinky na zdravie matky aj dieťaťa, vrátane zníženia rizika infekcií, alergií, obezity a chronických ochorení. Preto je nevyhnutné, aby Nemocnica Poprad, a. s., zabezpečila vhodné podmienky pre dojčenie a poskytovala matkám potrebnú podporu počas tehotenstva a po pôrode.

Táto stratégia poskytuje rámec na implementáciu efektívnych opatrení v nemocničnom prostredí s cieľom zabezpečiť vysokú mieru dojčenia a vytvoriť podporujúce prostredie pre matky a deti.

2. Ciele

- Podporiť dojčenie v Nemocnici Poprad, a. s., ako základ starostlivosti o novorodencov prostredníctvom implementácie odporúčaní Štandardného postupu MZSR na výkon prevencie: Starostlivosť o matku a novorodencov podľa zásad Baby-friendly Hospital Initiative (BFHI) – podpory vzťahovej väzby a laktácie, číslo ŠP 031R2 s účinnosťou od 1.1.2020, ktorý vydalo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 45 ods. 1 písm. c) zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ďalej: ŠP BFHI.
- Zavedenie systematického vzdelávania zdravotníckeho personálu v oblasti dojčenia.
- Zabezpečiť podmienky pre dojčenie v Nemocnici Poprad, a. s.

- Zvýšiť informovanosť, vzdelávanie matiek a podporovať dlhodobé dojčenie v komunite.
- Poskytovať odbornú a nepretržitú podporu matkám v oblasti dojčenia od prenatálnej starostlivosti a aj po prepustení z nemocnice do domáceho prostredia.
- Zaviesť a udržať iniciatívu „Baby-Friendly Hospital Initiative“ (BFHI) v súlade s odporúčaniami ŠP BFHI.
- Eliminovať marketingové praktiky propagujúce náhrady materského mlieka.
- Poskytovať individuálnu podporu pre matky s komplikáciami počas dojčenia a pre matky kriticky chorých novorodencov a matky predčasne narodených detí.

3. Cieľová skupina

- Tehotné ženy, ktoré prichádzajú do Nemocnice Poprad, a. s., na predpôrodnú prípravu a na pôrod.
- Matky novorodencov hospitalizované na novorodeneckom oddelení a JRSN Nemocnice Poprad, a. s.
- Zdravotnícki pracovníci gynekologicko-pôrodnického oddelenia, novorodeneckého oddelenia a JRSN vrátane lekárov, pôrodných asistentiek, laktačných poradkýň a sestier.

4. Opatrenia na podporu dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s.

4.1 Školenie a vzdelávanie zdravotníckeho personálu

- Pravidelné školenia pre zdravotníkov o význame dojčenia, správnych technikách prisatia a riešení možných problémov pri dojčení. Organizovanie seminárov a workshopov o najnovších poznatkoch v oblasti dojčenia.
- Vytvorenie interných postupov na podporu dojčenia a ich zavedenie do nemocničnej praxe.

4.2 Podpora kontaktu koža na kožu

- Zabezpečenie okamžitého a neprerušného kontaktu koža na kožu medzi matkou a dieťaťom bezprostredne po pôrode podľa klinického stavu novorodenca a matky.
- Umožnenie minimálne 60 minútového kontaktu koža na kožu, aby sa podporilo prvé dojčenie – podľa klinického stavu novorodenca a matky.

- Školenie personálu, aby vedel správne asistovať matkám pri prvom dojčení a správnom prisatí dieťaťa.
- Zabezpečenie polohovateľných nemocničných kresiel pre matky kriticky chorých novorodencov a predčasne narodených novorodencov na JRSN ku bezpečnému kľokankovaniu a re-bondingu.

4.3 Podpora exkluzívneho dojčenia

- Informovanie budúcej matky o výhodách dojčenia a prínosoch materského mlieka. Vysvetlenie matke, že dojčený novorodenec by nemal byť dokrmovaný umelou výživou, pokiaľ na to nie je lekárska indikácia.
- Podpora matky v jej rozhodnutí dojčiť.
- Ak je pre novorodencov narodených v termíne lekársky indikovaná výživa odstriekaným materským mliekom alebo inou výživou, počas pobytu v nemocnici sa môžu použiť aj iné spôsoby kŕmenia, ako napr. pohárikom, lyžicou alebo dojčenskou fľašou a cumľom. Rešpektovať vôľu matky o preferovanom spôsobe kŕmenia dieťaťa. Preferovaný spôsob kŕmenia je zaznamenaný v zdravotnej dokumentácii dieťaťa.
- Pri nadprodukcii materského mlieka, oslovenie matky o súhlas s darovaním MM.
- Pri daryniach mlieka postupovať v súlade s platnou legislatívou o bankách ženského mlieka.
- Informovanie rodičov o možných rizikách používania fliaš, klobúčikov alebo cumlíkov pre pokračovanie v dojčení.
- Individuálna podpora pre matky, ktoré majú ťažkosti s dojčením.
- Zabezpečenie profesionálnych nemocničných odsávačiek materského mlieka pre matky kriticky chorých novorodencov a matky predčasne narodených novorodencov na oddelenie JRSN.
- Naučiť matky rozpoznať a reagovať na signály svojho dieťaťa, pokiaľ ide o znaky hladu, pocit blízkosti a pohodlie u novorodenca, aby poznali možnosti, ktorými môžu reagovať na tieto signály.
- Viesť matky ku dojčeniu novorodencov na požiadanie v rámci starostlivosti o dieťa.
- Naučiť matky polohy pri dojčení.
- Naučiť matky znaky správneho prisatia na prsník a pitia novorodenca z prsníka.
- Naučiť matky zachovať laktáciu pri odlúčení od dieťaťa.
- Ukázať matkám spôsoby odstriekavania MM.

4.4 Odborné laktačné poradenstvo

Laktačná konzultantka realizuje edukáciu, demonštruje správne techniky dojčenia a následne hodnotí vedomosti a zručnosti matky, spolupracuje so sestrami pracujúcimi v zmenách. Monitoruje a posudzuje proces dojčenia u jednotlivých mamičiek, individuálnym spôsobom im pomáha ľahšie vyjadriť spokojnosť, pohodu, prípadne ich úzkosť, bolesť alebo nepohodu. Vytvára podporné prostredie a povzbudzuje matky, aby si verili a cítili sa pri dojčení komfortne.

Činnosť laktačnej konzultantky pozostáva z:

- teoretickej a praktickej edukácie matiek v rámci zabezpečenia prirodzenej výživy pre novorodencov,
- monitorovania teoretických vedomostí a praktických zručností v oblasti dojčenia u novoprijatých matiek na popôrodnom oddelení,
- zdokumentovania zistených skutočností a problémov,
- zostavenia sesterskej diagnózy a plánovania sesterských intervencií,
- priebežnej realizácie plánu ošetrovateľského procesu,
- úzkej spolupráce so sestrami v procese dojčenia,
- písomného zhodnotenia intervencií a samotnej problematiky dojčenia,
- plánovanie alebo zdôraznenie potrebných intervencií pre následnú starostlivosť celého ošetrovateľského tímu.

Cieľom je zabezpečenie dostupnosti profesionálnych certifikovaných laktačných konzultantiek priamo v nemocnici, ktoré budú matkám pomáhať s dojčením, organizovanie individuálnych konzultácií a podporných skupín pre matky, poskytovanie písomných a vizuálnych materiálov o technikách dojčenia.

4.5 Rooming-in (spoločný pobyt matky a dieťaťa) po pôrode

- Zabezpečenie, aby matka a dieťa zostali spolu 24 hodín denne, pokiaľ nie sú zdravotné dôvody na separáciu.
- Vytvorenie podmienok, ktoré podporujú matku v nepretržitom kontakte s dieťaťom.
- Poskytovanie praktických rád matkám, ako dojčiť aj počas nočných hodín.
- U kritických chorých novorodencov a predčasne narodených novorodencov umožniť rodičom kontakt s dieťaťom spôsobom podľa klinického stavu dieťaťa a odporúčaní lekára: kontakt v inkubátore, bezpečné kľokankovanie na profesionálnom nemocničnom kresle, nenutritívne satie na prsníku počas re-bondingu/kľokankovania.

4.6 Ochrana pred marketingom náhrad materského mlieka

- Dodržiavanie Medzinárodného kódexu WHO o marketingu náhrad materského mlieka.
- Dodržiavanie Kódexu zo strany Nemocnice Poprad, a. s., vrátane obstarávania náhrad materského mlieka. Neprijímanie podpory alebo darov od výrobcov alebo distribútorov produktov podliehajúcich Kódexu a neposkytovania vzoriek náhrad materského mlieka, dojčenských fliaš alebo cumľov matkám.
- Zákaz distribúcie vzoriek umelého mlieka matkám v nemocnici.
- Vzdelávanie personálu o rizikách propagácie dojčenskej výživy.

4.7 Podpora matiek v špecifických situáciách

- Zabezpečenie špeciálnej starostlivosti pre matky predčasne narodených detí alebo detí so zdravotnými komplikáciami. Umožniť matkám týchto detí odsávať MM pri dieťati na JRSN s cieľom podporiť vzťahovú väzbu, minimalizovať čas separácie matky a dieťaťa, zvýšiť produkciu materského mlieka a podávať novorodencom natívne materské mlieko.
- Poskytovanie individuálnych plánov dojčenia pre matky s nízkou tvorbou mlieka alebo s anatomickými problémami.
- Spolupráca medzi oddeleniami gynekológie s oddeleniami neonatológie a JRSN k podpore dojčenia u hospitalizovaných novorodencov:
 - a. Poskytnúť matkám poradenstvo o odstriekaní kolostra pred plánovaným operačným pôrodom.
 - b. Podľa klinického stavu matky zabezpečiť predčasne narodenému dieťaťu odstriekané MM do 1 hodiny od pôrodu.

5. Monitorovanie a hodnotenie

- Pravidelný zber údajov o miere dojčenia medzi hospitalizovanými matkami.
- Hodnotenie kvality poskytovaných služieb na podporu dojčenia prostredníctvom spätnej väzby od matiek.
- Interné audity zamerané na dodržiavanie zásad podpora dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s., podľa ŠP BFHI.
- Zavedenie systému reportovania pre zdravotnícky personál o prípadných problémoch alebo nedostatkoch v podpore dojčenia.

6. Sledované ukazovatele podpory dojčenia v Nemocnici Poprad, a. s.

- Diskusia o význame a manažmente dojčenia s tehotnými ženami a ich rodinami.
- Diskusia o význame a manažmente dojčenia s matkami po pôrode.
- Umožnený popôrodný kontakt fyziologického novorodenca koža na kožu.
- Podpora matky v začatí dojčenia čo najskôr po pôrode a v pokračovaní s dojčením.
- Podpora matky pri riešení problémov s dojčením.
- Novorodencom (fyziologický, kriticky chorý novorodenec, predčasne narodený novorodenec) sa podáva materské mlieko, pokiaľ to nie je lekársky inak indikované.
- Matky a ich fyziologickí novorodenci zostávajú spolu a nie sú od seba odlúčení na viac ako 1 hodinu denne. Realizovaný systém rooming-in 24 hodín denne.
- Podpora matiek, aby rozpoznali a reagovali na signály hladu svojich novorodencov.
- Matkám je poskytnuté poradenstvo v súvislosti s používaním dojčenských fliaš a cumľov a s ich možnými rizikami.
- Prepustenie z Nemocnice Poprad, a. s., je koordinované tak, aby rodičia a ich deti mali včasný prístup k pokračujúcej podpore a starostlivosti.
- Medzinárodný kódex o marketingu náhrad materského mlieka a príslušných rezolúcií je v Nemocnici Poprad, a. s., dodržiavaný v plnom rozsahu.
- V Nemocnici Poprad, a. s., je písomne vypracovaná politika v oblasti kŕmenia novorodencov, s ktorou sú pravidelne oboznamovaní zamestnanci a rodičia detí.
- Systém priebežného monitorovania a správy údajov. Existencia protokolu pre priebežný systém monitorovania a správy údajov, ktorý je v súlade s ôsmimi kľúčovými klinickými postupmi.
- Zamestnanci novorodeneckého oddelenia, JRSN a gynekologického oddelenia Nemocnice Poprad, a. s., disponujú znalosťami, spôsobilosťou a zručnosťami vo vzťahu k podpore dojčenia.

7. Legislatívne rámce

- Štandardného postupu MZ SR na výkon prevencie: Starostlivosť o matku a novorodenca podľa zásad Baby-friendly Hospital Initiative (BFHI) – podpory vzťahovej väzby a laktácie, číslo ŠP 031R2 s účinnosťou od 1.1.2020, ktorý vydalo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 45 ods. 1 písm. c) zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- Vestník MZ SR 56. Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o podpore výživy dojčiat a batoliat dojčením, zo dňa 20. novembra 2009, Ročník 57
- Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva SR pre činnosť banky ženského – materského mlieka a zdravotné indikácie pre podávanie ženského – materského mlieka (Vestník MZ SR 2004, čiastka 21 – 27)
- Vyhláška MZ SR 553/2007 Z. z., §7 ods. 9 –12
- Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1989 čl. 24

8. Záver

Implementácia tejto stratégie pomôže Nemocnici Poprad, a. s., zabezpečiť optimálne podmienky pre dojčenie, čím sa zvýši miera dojčenia a prispeje sa k lepšiemu zdraviu matiek a detí. Vytvorením priaznivého prostredia a kvalifikovanou podporou zdravotníckeho personálu nemocnica aktívne prispeje k rozvoju dojčenia ako štandardnej starostlivosti o novorodencov. Nevyhnutná je trvalá spolupráca medzi zdravotníkmi, nemocničným manažmentom a matkami, aby sa zabezpečila dlhodobá udržateľnosť a efektívnosť tejto stratégie.

V Poprade, 29. 3. 2025

Vypracovala: Mgr. Jana Pisarcíková

Schválili:

primár MUDr. Peter Repko

primár MUDr. Marek Karniš

vedúca sestra Mgr. Ingrid Ficová

vedúca pôrodná asistentka Mgr. Radka Šimková

Použité skratky

BFHI – Baby-Friendly Hospital Initiative

JRSN – Jednotka resuscitačnej starostlivosti o novorodencov

MM – Materské mlieko

OMM – Odstriekané materské mlieko

ŠP BFHI – Štandardný postup MZSR na výkon prevencie: Starostlivosť o matku a novorodenca podľa zásad Baby-friendly Hospital Initiative (BFHI) – podpory vzťahovej väzby a laktácie

UNICEF – United Nations International Children's Emergency Fund (Medzinárodný fond OSN pre núdzovú pomoc deťom)

WHO – World Health Organization (Svetová zdravotnícka organizácia)

Prílohy

1. F Stratégia podpory laktácie matiek detí na JRSN – mapa
2. F 630 Dojčenie – polohy – mapa
3. F 565 Manipulácia s odstriedaným materským mliekom – mapa
4. F 566 Masáže prsníkov – mapa
5. F 567 Odstriekavanie materského mlieka – mapa
6. F 569 Prebytok materského mlieka – mapa
7. F 571 Záměna dávky OMM – mapa
8. F 572 Predchádzanie záměnam dávok
9. F 631 Informácia pre rodičov o novorodeneckom oddelení a JRSN
10. F 382 Protokol monitorovania indikátorov ŠP BFHI
11. F 628 Protokol monitorovania a vyhodnocovania indikátorov ŠPBFHI
12. F 629 Leták na podporu prirodzeného dojčenia
13. F 627 Dotazník pre rodičky

Revízia: 11. 9. 2025

Mgr. Jana Pisarčíková